

L'AMIC DE LES ARTS

GASETA DE SITGES

ANY I

SITGES, NOVEMBRE DE 1926

NÚM. 8

«L'AMIC DE LES ARTS»

DIRECTOR:
JOSEP CARBONELL I GENE

REDACTORS PERMANENTS:

J. V. FOIX
MAGÍ A. CASSANYES
RAMON PLANES
LLUIS MONTANYÀ
DOMÈNEC FORMENT
SEBASTIÀ GASCH

GRÀFICS:

AGUSTÍ FERRER

ADMINISTRADOR:

DOMÈNEC FORMENT I MILÀ

SECRETARI DE REDACCIÓ:

RAMON PLANES I IZABAL

AQUEST NÚMERO DE "L'AMIC DE LES ARTS" HA ESTAT REVISAT PER LA CENSURA

AVIS DE L'ADMINISTRACIÓ

Aquest mes serà presentat als senyors subscriptors forans de L'AMIC DE LES ARTS el rebut del trimestre Octubre-Novembre-Desembre. Preguem a tots llur puntual liquidació per tal de facilitar la nostra comensa administrativa. A Sitges la subscripció continuarà requerida, com fins ara, cada mes.

BUTLLETÍ

Volgué el destí modelador i caracteritzador de les ciutats i viles de la nostra terra, atorgar a Sitges una fisonomia i una significació per damunt de totes bella i especial. De cara a un Sabadell i un Terrassa, Castor i Pòl-lux de la Catalunya trepidant i industrial; davant d'un Vich profundament religiós i civilment tradicional; enfront de tantes i tantes de viles segellades per un aspecte vital o per un deix d'ànima, Sitges esdevingué la nau de vela estesa al vent de l'aventura artística; l'antena i el diagrama de la moderna sensibilitat; el lloc de la nosa emotiva i del somris de la bellesa eternal triomfadora dels atrafegaments de cada hora; el sojorn, en fi, de la victòria i del culte de l'esperit, de la pugna per a l'eclosió i de l'admiració de les seves obres noves.

Pressentim que en arribar ací,

un nom — el de Santiago Russinyol — travessarà la ment dels nostres lectors. Serà aquesta una evocació exacta; aquell que assoleixi fer, tal com nosaltres ho havem pretès, un ver retrat de la significació espiritual de Sitges, es trobarà sempre a les mans l'esquema psicològica de Santiago Russinyol. ¿Per ventura no és la nostra vila la seva obra més bella?

Fidels a aquest esperit de modernitat (mot que vós, lector, tindreu l'amabilitat de no convertir en *modernisme*, i deixem per un altre dia la feina de dir per què) amb què fou iniciada la contemporània personalitat de Sitges, els que fem L'AMIC DE LES ARTS compreguem des de la primera hora que, en la nostra falanx havien de trobar-hi aculliment i amistat tots aquells les obres dels quals van en camí d'assolir o ja han assolit la doble victòria de la modernitat i de la perdurabilitat clàssica que els homes del «Cau-Ferrat» ja cercaren. Potser els nostres temps encara no han donat, en definitiva, cap obra d'aquestes; motiu de més per a fer que no manqui ací el baluard on hom lliuri l'extremua batalla de l'art i de la sensibilitat novíssima.

¿Problema ben complex el de l'art moderna! Se l'acusa de fragmentari, de pueril, d'arrivista, d'impostor. Vera cosa és que, els artistes de més afinada sensibilitat treballen avui, les més de les vegades, en un món de tenebres; i així surten les obres llurs parcialment acceptables. Mostres de cosa pressentida i confusa; recerques d'esclat momentani; desvaris o provatures impotents. Les causes d'aquest estat d'esperit, de confusió mental i inconscient dels artistes d'ara son variadíssimes i ens menarien, si intentàvem estudiar-les, més que a escriure un *Butlletí*, a esboçar un llibre. Que ens sigui, doncs,

només admesa com a contribució a la recerca d'unes normes clares i precises per a l'art i la sensibilitat modernes, una breu i lleu meditació ordida a la llum d'aquesta llàntia sospesa sobre la mar que és, a Sitges, el «Cau Ferrat».

Heus ací, dintre del benamat redós, les dues teles de *El Greco*, el mèrit i la glorificació del qual propugnà Russinyol i, amb ell, els homes de la seva època. Tot us diu ací que el famós cretenc fou tingut, per aquells innovadors, com l'ecuaició màxima, la xifra absoluta de bellesa i el canón d'intensitat estètica per la que es dalia llur moderníssim esperit. No en tingueren prou d'entendre-ho així; calgué dir-ho de guisa joiosa i magnífica en els llibres de records; calgué exultar *El Greco*, armar per a les seves obres retrobades el triomf processional i, per a ell, la glòria perpètua del monument. Tot Sitges us parlarà encara amb emoció d'aquelles festes; i el monument al grec famós presideix, pels segles, la bella avinguda de palmeres que és la Ribera d'ací.

El imeditador torbat per la sensació d'embuç que dona l'actual moment artístic, pot qualificar amb exactesa aquesta gesta de l'època Russinyol, de venturós pressentiment. En la mateixa hora que Cézanne — el gran Cézanne — bregava per a refer les bases de la pintura moderna, uns homes alçaven ací i proclamaven la modernitat insòlita del pintor del *Panorama de Toledo*, aquesta joia no depassada encara per cap artista actual.

El cas Cézanne, l'esboç més extens; i més pregon, ple de falles manuals, és cert, però rublert d'intencions no igualades, ha estat suficientment estudiat perquè ens aturem a comentar-lo. Aquest home obrí en l'art moderna un solc tan formidable i el sembrà d'una tal llevor que,

avui, no hi ha cap pintor de cara i ulls que no l'hi hagi de dir *pare*. D'ell, de l'exacerbament dels seus suggerits encerts tant com de les seves errades, parteixen bon nombre de les complexitats actuals.

¿Per ventura no fóra profitosa a les joves promocions d'artistes contemporanis tant donats a la matemàtica cèzanniana, girar, en cada ocasió difícil la vista vers el pintor cretenc? Sensiblement parlant, tan moderna és l'obra d'aquest com la del provençal; però mentre *El Greco*, afavorit per causes que més endavant veurem, assenyala un assoliment perfet d'estructura i d'expressió ben combinades (les dues passions d'aquesta vigèssima centúria sota el signe de les quals cal actuar) Cézanne resta una recerca ardida però, de vegades — casi sempre — *maladroïte*.

No fóra tampoc desproveïda de valor la presència mental de *El Greco* en aquells l'obra dels quals, és tota deduïda del cas pictòric major que s'ha produït al món de Cézanne ençà. Havem anomenat Pau Picasso. *El Greco* i Picasso tenen més d'una semblança i, allò mateix que els diferencia prové de causes externes — aquelles mateixes que adés havem al·ludit — que ajuden encara a explicar el reeiximent genial de l'un i la genial descomposició de l'altre. Si més no, ens trobem davant de dos dels més extraordinaris mestissos de la història de la cultura artística. Grec-bisanti, veneto-italià, hispano-aràbic l'un; hispano-aràbic, cosmopolita-montmartrés, tarat d'eslavisme l'altre. El primer, però — i aquest és el secret, les causes que veniem al·ludint — enquadrat, malgrat tot, en la seriosa unitat de cultura del segle XVIe. Picasso, plantat com un parrac en l'entreforc de tots els vents i corrents ideològics, en mig d'una atmosfera saturada

del desconcert més paradoxal de mitges idees i de mitges sensacions que mai s'hagi produït en el nostre planeta. Atmosfera en la qual la sola terminologia kantiana ha fet estralls.

Fou un redactor nostre — el senyor Magí A. Cassanyes — qui, en iniciar en la gaseta *Monitor* els seus treballs de crítica artística demanà, pel nostre temps, la glòria d'un renaixement en la congruència del qual, no entrés només la revifalla dels ordres grecoromans, ans el patrimoni artístic de la Xina, de la Índia, de l'Egipte; el de les velles civilitzacions americanes i els novíssims elements de la vida actual. De fet, avui, aquesta idea ja no és nova. Els primers pintors cubistes ja feren quelcom; i del Rhin a l'Elba i per les valls del Danubi, on en el nostre temps una unitat de cultura també fou assolida, la vasta perspectiva del nostre amic podria il·lustrar-se amb l'obra de mants adeptes i seguidors d'un tal ideal. No ha estat però, encara, dit tot ni les coses dites ho han estat del tot. Cada poble porta en sí la virtut de resoldre les corrents de l'art amb diversa gràcia. L'Alemanya ha fet molt i però sempre fredament o amb una calor tan mental! Adhuc Goethe se'n ressent. França, que en aquest aspecte es revelà amb el Cubisme, no ha donat després de les obres contemporànies d'aquest magnífic Gleizes—*Jugadors de Futbol*—de la col·lecció del senyor Josep Dalmau, que remou en nosaltres el record d'aquella altra tela incomparable de *El Greco: El martiri de la legió de Sant Maurici*, res de nou ni d'extremosament bo. Un esparpillament general, un pendent cap al decorativisme per anunci de modes, caracteritzen la modernitat seriosa de França. ¿Qui i on serà donada l'obra més expressiva i ben feta d'aquest mestissatge de la cultura que caracteritza el nostre temps? ¿En quin poble es fondran per a renàixer tants de corrents diferents? ¿Qui repetirà la gesta italiana del cinc-cents? — Els bons empelts es fan en arbres joves, de saba tendral. Així una cultura naixent, com la nostra cultura pairal, pot ésser prometedora.

I vetací, mon car lector, com, a través de L'AMIC DE LES ARTS, encara és actual a Sitges la gesta de Santiago Russinyol i del «Cau».

PANORAMA

PER
LLUÍS MONTANYÀ

«EL ARCA DE NOÉ» DE LUIS ARAQUISTAIN (Acabament)

Fill d'un poble de la província de Santander, Araquistain passà, però, els primers anys de la seva vida a Guipúscoa, i, molt de temps, no parlà altra llengua que el basc. La influència d'aquella parla forta i primitiva lluny de perjudicar el seu estil i el seu lèxic, ha contribuït a donar-los una viror i una robustesa extraordinària.

Jove encara — té al volt de quaranta anys — Araquistain ha fet una gran diversitat de coses en la seva vida. Escriptor precoç (als catorze anys ja publicava faules en un diari de Bilbao) fou més tard marí, home d'affers, professor, polític i, més que tot, viatger infadigable i observador; no d'aquells que no perden mai de vista el campanar nadiu i corren món amb la inconsciència i l'permetisme d'un bagul. Els seus escrits conserven, no cal dir-ho, rastres d'aquesta vida agitada i pintoresca.

L'Editorial Sempere, de València, ha llençat ara, sota el títol genèric de *El arca de Noé*, una selecció dels seus millors assaigs. En llegir-los, hom resta meravellat davant la profunditat i l'extensió enciclopèdica dels seus coneixements. Araquistain fa del món un joc d'imatges, animat per profundes idees. Arriba a equilibrar així, l'eterna lluita entre la raó i el sentiment; entre el cervell i el cor; entre la reflexió i la sensació; entre la idea i la imatge (joh dilectíssim Josep Maria Junoy!) aquestes coses entre mig de les quals fluctua el nostre esperit amb la més desconcertant vacil·lació.

La seva prosa és apretada i refulgent com un feix d'acers; i com ells és, a voltes, tallant i contundent. L'estil és sobri i retíngut, original, i amb vertaders encerts d'expressió.

En els quatre articles que dedica a la literatura portuguesa, Araquistain en demostra un coneixement absolut. D'aquella literatura portuguesa, interessantíssima i apassionadora, que tan pocs amics i coneixedors té a casa nostra i que és, no gens menys, tan interessant. ¿Quina altra, sinó, més inflamada poesia que la de Guerra Junqueiro, el patriota, i de Teixeira de Pascoês, el líric? ¿Que més bell que les tràgiques novel·les de Camilo Castelo Branco, Eça de Queiroz i Raul Brandao, l'impressionista? ¿On hi ha més elevades concepcions polítiques i socials que en Oliveira-Martins i quina més profunda i humana filosofia que la de Leonardo Coimbra?

En altres cròniques estudia Araquistain, amb el seu criteri ponderat i subtil, la personalitat d'Unamuno, d'Azorín, d'Anatole France, de Valle-Inclán... La de Ramon i Cajal i Nicolai... L'obra de Lenin i de Wilson... Treu pregones conseqüències al·ligadores dels corrents ètics, estètics i socials de l'època. Té uns mots amables i una simpatia atenta per a tres homes nostres: Russinyol («la seva vida sembla una obra d'art, i la seva obra un retall de vida») Alomar i Bagaría.

El pròleg que encapçala aquesta sèrie d'assaigs i que explica l'encalç del seu títol, pot ésser considerat com una obra mestra d'humorisme alat i lleuger. Hi batega l'escepticisme d'un France i l'*humour up-to-date* que inspirà el pròleg de «No més que la Terra» de Morand. La Terra, «enorme errada d'impremta que desllueix l'edició sencera de l'Univers», com ens diu Araquistain.

Ens és donat tan rarament el fet de trobar plaent la lectura d'un llibre espanyol i de poder-lo elogiar del tot, que no ens podem estar d'agraïr sincerament a Luis Araquistain, haver-nos proporcionat aquesta satisfacció.

«BERNARD QUESNAY» D'ANDRÉ MAUROIS

Hi ha llibres que no tenen altre interès que el de la novetat, ni altre mèrit que el d'una relativa originalitat. Amb el curt espai de temps d'uns mesos, d'unes setmanes, d'uns dies a voltes, n'hi ha prou per a que caiguin en l'oblit més absolut. Cal, doncs, que hom s'apressi a parlar-ne, abans que altres llibres, més nous ja que no millors, vinguin a reemplaçar-los en els aparadors de les llibreries i en la memòria dels lectors.

Amb *Bernard Quesnay* no cal temer aquest perill. Es per això que no deu sorprendre als qui honoren amb la seva atenció aquests lleugers comentaris, que el nostre rellotge crític vagi tan retrassat en assenyalar la publicació d'aquest llibre, remarcable per tants de conceptes.

Per la nostra banda podem dir, que l'havem llegit tres vegades (nosaltres que de tan poc temps disposem per a rellegir!) i no ens sap pas greu. Havem repetit la seva lectura amb un interès creixent i n'havem tret cada vegada una vertadera satisfacció, de la qual voldríem fer participis als nostres lectors. Tenim *Bernard Quesnay* per una de les novel·les recents més reeixides i que hom podria recomanar com a model·liques. Permeteu-nos, però, abans de seguir endavant que, d'acord amb el nostre costum, ens referim primer, breument (que altra cosa no permetrien l'imperatíu del temps i l'escassetat de l'espai) a la personalitat d'André Maurois.

Maurois és, ben definidament, un escriptor de la post-guerra. Tots els seus llibres (vuit, fins ara, comptat el que ens ocupa) han estat escrits de la gran guerra ençà i en deixen traslluir la sorda influència incontrarrestable. Creiem que hom podria establir un paral·lel entre Maurois i Gaston Riou, de qui parlàrem l'altre dia⁽¹⁾. Ambdós han lluitat bravament en les trinxeres; ambdós tenen immillorables condicions d'escriptor i han dedicat preferent atenció a l'assaig abans de lliurar-se a la novel·la; ambdós intenten de fer — així ho ha manifestat explícitament Riou i aquesta és la impressió que ens deixa el llibre de Maurois — una representació novel·lesca del nostre temps, de la nostra època, mitjançant quadros parcials i successius, íntimament relacionats en el fons. Vastíssims frescs suggestius a la manera de Balzac en la seva «Comèdia humana», de Zola en «La família dels Rougon-Macquart», i tal com els intentà més recentment Anatole France; cada un d'ells des del seu respectiu punt d'albir.

André Maurois, alsacià de naixença, pot ésser considerat tanmateix, com un escriptor de pura estirp anglesa. Els seus llibres en porten el segell inconfusible; deu més a Butler i a Forster, per exemple, que a France i a Balzac. Malgrat la qual cosa, però, *Bernard Quesnay* roman una meravellosament exacta descripció del mitjà industrial francès i denota, paral·leles a les influències estrangeres que havem esmentat, d'altres devocions. La de Stendhal, per exemple, es manifesta palesament i, posats a recercar paternitats, en aquesta obra de Maurois hom nota que el Flaubert de «L'éducation sentimentale», no hi és pas estrany.

El primer llibre de Maurois, *Les silences du colonel Bramble*, fou la conseqüència directa de la seva estada al front anglès; un recull anecdòtic de tipus i de caràcters, remarcablement descrits. Voldríem parlar extensament de dos altres llibres seus, que donarien matèria per a llargs articles. Ens referim a *Ariel ou la vie de Shelley* — biografia de l'il·lustre líric anglès, que li ha servit per a tractar magistralment de les reaccions de l'idealista en trobar-se enfront de la realitat — i a *Mei-pe, ou de la délivrance* — on explica la gènesi d'algunes obres literàries, presentant la creació intel·lectual com una deslliurança, per als autors, dels sofriments i inquietuts de la vida real, mitjançant la utilització i la transformació dels propis elements autobiogràfics.

L'actualitat, però, i els motius abans esmentats, ens ho impedeixen.

Ens concretarem, doncs, a *Bernard Quesnay*. Maurois ha volgut escriure honradament una

novel·la, d'acord amb els motllos clàssics, sense trucs de mala fe, ni tergiversacions espectaculars. Havem de dir que ho ha assolit plenament i ha demostrat així que pot fer-se una novel·la moderna, ben moderna, sense necessitat de fer equilibris sobre la corda fluixa, i reprimint tota vel·leïtat de singularització. Marcel Proust (lleven-nos el capell respectuosament davant d'aquest nom, que d'altres han intentat endebades de desprestigiar) assolí un renovellament de la novel·la, una superació de la mateixa, per mitjans absolutament originals. Com Taine, però, hauria pogut exclamar: *Le flot qui m'apporta recule épouvanté*, car la major part dels qui han volgut imitar-lo i seguir la seva manera, es troben encaixonats en el *cul de sac* d'una estèril introspecció, infeconda com un vici solitari. Aquestes divagacions, però, ens portarien massa lluny. Retornem al nostre tema d'avui.

Dos conflictes simultanis tenen Bernard Quesnay per camp d'observació. El de la fretura de llibertat i de vida intel·ligent de l'home modern, davant la influència atàvica de diverses generacions que han consagrat a la indústria totes les seves activitats, i la lluita en el cor de l'home entre la dona i l'ofici. Bernard Quesnay podria subtitolar-se *L'amour et le métier*. Dos exemples paral·lels d'aquesta darrera pugna veiem en aquest llibre. Simone, amant de Bernard, sofreix la desfeta; en aquest, la part de l'ofici prevaleix sobre la part de l'amor. Françoise Quesnay, en canvi, coneix la victòria. ¿Quin dels dos homes, Bernard o Antoine, haurà estat el més encertat en escollir?

Bernard Quesnay és un suboficial francès que acaba de fer la guerra i ingressa com associat en una important fàbrica de teixits que regenta el seu avi, Achille, i de la qual formen també part el seu germà, Antoine, i el seu oncle, Lecourbe. Bernard és tot el contrari d'un industrial: modern, intel·ligent, estima l'art i totes les agradables sensacions

que proporciona; li plauen el teatre, la pintura i la literatura. Té, més a més, una amant deliciosa, Simone, bella, encisera, culta i atractiva. Comença a ocupar el seu lloc en la fàbrica, de mala gana, sense el més petit interès, esperant ansiós els seus moments de llibertat, freturós de poder deixar Pont-de-l'Eure i anar uns

d'emportar-se infal·liblement la victòria; es veu impotent per a seguir lluitant i renúncia per sempre a l'amor de Bernard, en una carta bellíssima i d'una emoció corpenedora:

«Això, Bernard, és una lletra d'adeu... He sofert massa, ja no vull sofrir més... Més tard, si no m'haveu oblidat del tot (amb tu

lle, Bernard passa a la gerència de la fàbrica i el reemplaça perfectament; el negoci rutlla millor que mai i Bernard troba en el propi fons del seu ésser energies i modalitats insospitades que el fan un dels millors industrials del seu temps. Roger Lecourbe, el seu nebot, novell associat, es troba, vis a vis d'ell, en idèntica situació que Bernard, al començament, davant del seu avi. I la història, potser recomença...

Amb una gran facilitat, sense el menor esforç aparent, Maurois va referint-se i donant la seva intel·ligent opinió sobre tots els problemes, totes les inquietuts de la nostra època, d'una faïso a la vegada lleugera i penetrant. Hi ha una frase en el seu llibre, que ens apar definitiva: «Es — diu — potser la cosa més bella que hi ha en l'home modern, aquesta facultat de desdoblar-se, d'acceptar el conflicte. *Les marionnetes han comprès la peça i continuen representant-la*. ¿Pot donar-se una més bella interpretació del paper de l'home en la comèdia de la vida?»

Bernard Quesnay és el llibre de la tradició. El nostre ambient industrial, tan semblant a aquell en el qual es desenvolupa aquesta novel·la està mancat d'un novel·lista que el comprengui i el descrigui. Entre els nombrosos novel·listes sorgits darrerament en generació gairebé espon-tània, ¿no se'n podria trobar algun en condicions per a intentar-ho?

(1) Vegi's «L'Amic de les Arts», número 3.

DE GALERIA EN GALERIA

PER
SEBASTIÀ GASCH

En mantes ocasions, havem combatut, des de les mateixes pàgines d'aquesta Gasetta, la deploable grisor i la lamentable banalitat que són les dominants de l'actual moviment pictòric

ALBERT GLEIZES. — JUGADORS DE FUTBOL

Col·lecció del senyor Josep Dalmau.

dies a París, a donar-se un bany de societat, de modernitat, d'art... i d'amor. Sense que ell mateix se'n dongui compte, però, la fàbrica se'n va apoderant, se'l fa seu, lentament; l'herència el treu a la vida dels seus tentacles xucadors que no perdonen. Els dies s'escolen monòtons i Bernard creu ésser sempre el mateix; tan naturalment i insensible ha anat fent-se la transformació! La raça el guanya i, de mica en mica, s'assembla cada dia més al seu pare, al seu avi, que abans no comprenia i la vida dels quals li semblava mesquina, limitada i ridícula. Simone ho comprèn aviat; veu que en la gran partida empenyada en el cor del seu amat, la fàbrica ha

no es pot assegurar mai res, potser començareu a comprendre que hi heu fet malbé un gran amor i que és una gran llàstima... Jo us anyoraré molt de temps; val més, però, una recança que s'apaga lentament, que la vida de dubte, d'espera, de decepcions que ha estat la meua d'ençà que us comec. Adeu, mon caríssim; estic contenta d'haver tingut aquest coratge; no he estimat mai a ningú més que a tu, t'estimo.»

Antoine, en canvi, veient-se exposat a perdre l'amor de la seva dona, opta per retirar-se del negoci i viure una vida asossegada i tranquil·la al costat d'ella. Per la mort de l'avi Achille,

català. Avui, després de visitar la trista exposició col·lectiva que, amb el nom de Saló de Tardor, es pot contemplar aquests dies als Establiments Mara-

gall, anàvem a reeditar, corregides i augmentades, les nostres diatribes. A darrera hora, però, havem desistit del nostre propòsit, car, per ésser veritablement dignes d'aquesta exhibició, els nostres anatemes adquirien proporcions perfectament catastròfiques que volèm evitar.

Constatem, tan sols, que la mansuetud esfereïdora que presideix gairebé tota la pintura catalana actual, arriba, en aquesta putrefacta competició, al període àlgid i assoleix el seu paroxisme.

Examinem ara, en detall, l'aportació de cada expositor.

Rafael Benet

Sentim una profunda admiració i una viva simpatia per aquest home. Les seves crítiques, intel·ligentíssimes i sadollades d'una intensa passió continguda, s'han elevat tothora contra la manca de virilitat de la pintura catalana contemporània. Les seves obres són sempre amaraes d'una gran intel·ligència i d'una àcida sensibilitat d'una aspror característica. Tributari encara del cezannisme, Benet sembla voler dissimular la sòlida carcassa de traçats reguladors sota les manifestacions expansives d'un lirisme vehement.

En les dues obres exposades actualment a l'antiga Sala Parés, Benet assoleix més perfectament que mai el seu objecte. Aquestes teles no són ja filles de l'elaboració torturada que presidia les obres precedents i en elles el lirisme hi canta plenament sense altra trava que la geometria correctora de les desviacions de l'emoció. De Benet podríem dir el que digué de Cézanne l'admiradíssim Josep M. Junoy en el seu llibre *Arte y Artistas*: «En les seves obres, el mètode estructural va acompanyat sempre d'una voluptuosa i lírica emoció, i els seus paisatges són una intensa i harmoniosa compenetració de la geometria amb l'ànima de les coses, de les idees amb el sentiment».

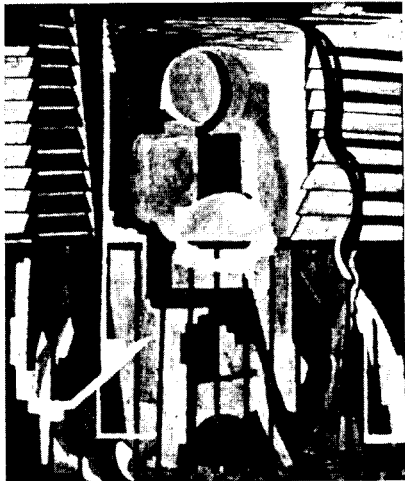
E. Bosc-Roger

Bosc-Roger exposa un dibuix i una pintura. El dibuix, dins la manera superficial pròpia d'aquest pintor, l'acredita una ve-

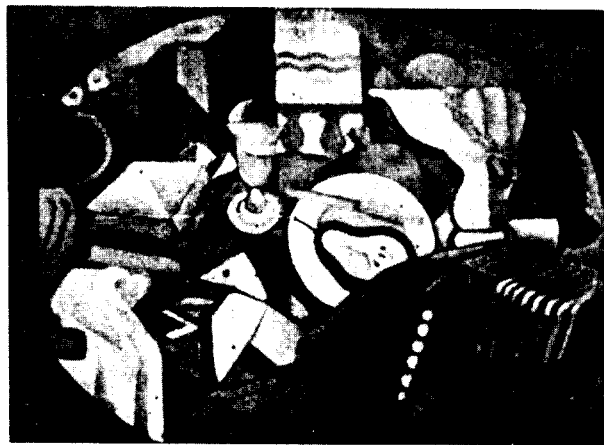
gada més com un dels paisatgistes urbans més sensibles de la nostra terra. Quant a la pintura... En exhibir darrerament els

seus dibuixos a can Dalmau, retriem a aquest pintor la seva manca de soliditat. Decididament, però, aquest home no ha nascut per a fer altra cosa que els seus dibuixos; aquest home és únicament apte a notar rapidísimament les sensacions més fugisseres que ens procura la realitat. En posar-se a pintar, en voler transportar damunt la tela aquestes sensacions, Bosc-

en voler transportar damunt la tela aquestes sensacions, Bosc-

FRANCESC CAMPS
NOIA AL BALCÓ

ENRIC C. RICART — COSES

Roger perd la seva gràcia alada, esdevé feixuc i d'una decisiva banalitat.

Josep F. Ràfols

Probitat obrera aliada a una delicada sensibilitat. Les nostres teories cada dia ens allunyen més d'aquest artista; el nostre cor, però, cada dia ens hi acostava més.

Actualment exposa dos dibuixos amaratats ambdós d'aquell inefable amor i d'aquella inenarrable tendresa que En Ràfols posa en tot el que toca. El grup de sis figures—a desgrat de les imperfeccions de les mans no reeixides—representa un esforç considerable que posa de manifest les qualitats d'aquest artista i que deixa entreveure el grau de perfecció que assolirien els seus dibuixos si ell pogués dedicar-se més assíduament a l'art que estima per sobre de tots els demés.

Joaquim Sunyer

Joaquim Sunyer és dels pocs pintors catalans que saben mantenir-se noblement en llur lloc.

Nul vestigi d'esgotament ni d'extenuació en les seves darreres teles. L'obra actualment exposada li permet de conservar el títol de «grande vedette» que ha guanyat dins el món pictòric català.

Vicens Rincón

Rincón, després d'enlluernar quatre pàgines amb aquell cubisme de guardarroba i aquell avantguardisme d'il·lustració, es mostra finalment tal com és: un acadèmic lamentablement encatronat.

Francesc Canyelles

Una altra víctima del realisme ultrancer en voga. Un altre artista que fa les acostumades concessions al realisme llord en curs. Naturalment, preferim de bon tros a aquestes teles els boixos cada dia més perfectes d'aquest pintor i els seus treballs de decoració cada dia més reeixits.

logra d'eclipsar les glòries de les teles ordinàriament reproduïdes a *La Esfera* de Madrid.

Duran Camps

Encartronament d'il·lustrador de magazine alemany.

Salvador Dalí

El «clou» de l'exposició. Dues obres. No dos esbossos, ni dos apunts, ni dues notetes. ¡Dues obres! Dues obres que contrasten netament amb l'estètica de «l'à peu près» que sembla ésser la preferida de la majoria d'expositors d'aquest Saló. Dues obres filles d'un ritme exactament preestablert; un ritme inexorable que subordina estretament cada part del tot a les altres i totes al conjunt; un ritme fermament assentat sobre bases rígides geomètriques que agrupa els elements esparsos, que equilibra les coses desiguals i que vesteix el conjunt pictòric d'una eurítmia definitiva, d'una clara harmonia i d'una perfecta unitat.

Reproduïm un dibuix preparatori d'una de les teles exposades al Saló, que il·lustrarà a bastament els nostres lectors sobre el rigorisme exacerbat que informa tots els actes d'aquest jove pintor, i que mostra, pura i nua, descarnada i despallada d'enfarc, la sòlida bastida interior del quadre i el mètode que s'ha seguit per a edificar-lo.

Marian Espinal

Davant de la seva tela perfectament insípida, no cal dir que enyorem aquell Espinal de les exposicions dels Courbet; aquell Espinal — retorn de París — carregat de dibuixos d'una aguda sensibilitat; aquell Espinal de fa quatre o cinc anys prometedor de moltes de coses que no s'han realitzat.

Felia Elies

La imitació servil de la natura no és res més que la perfecta negació de l'art, escriu el prestigiós crític belga Roger Avermaete damunt les pàgines de la seva revista *Lumières*. La plasmació estricta de la realitat, en efecte, és l'anti-pintura per excel·lència. El realisme no té res a veure amb la pintura. Supri-

mir les al·lusions als espectacles naturals seria un suïcidi, car «sols la realitat, fins i tot recoberta, té

SALVADOR DALÍ
NATURA MORTA

la virtut d'emocionar», ha dit Jean Cocteau. La natura, però, és un pretexte. Les al·lusions més o menys dissimulades a la realitat preserven únicament l'artista de caure dins l'absoluta abstracció. Guardem-nos, però, de convertir el mitjà en fi i no assignem a la natura altre rol que el d'«univers-pretext» que li assignava André Lhote en certa ocasió.

Totes aquestes consideracions ens han estat suggerides per la tela que Feliu Elies ha exposat darrerament al Saló de Tardor.

No pretenem pas de negar les grans qualitats que adornen la poderosa personalitat de Feliu Elies. Aquest pintor és sens dubte el pintor de casa nostra que ha sabut notar més exactament les més subtils qualitats de les coses. Lamentem, però, que el senyor Elies es deixi suggerir tan incondicionalment per la realitat i que es deixi dominar per ella fins a menyspreuar totalment les lleis intel·lectuals; aquelles bones lleis de l'arquitectura que són les de la raó, segons Renan — i les lleis sensibles. Lleis ambdues que reputem imprescindibles i insubstituïbles en tota obra pintada.

Mossèn J. Garriga

Aquest pintor sembla haver intentat la contenció de la color expansiva que es manifestava lliurement en les seves teles precedents. Per bé que absolutament oposats a aquella tendència, preferim les seves obres anteriors on el seu temperament netament colorístic es donava lliure curs.

Francesc Gimeno i Joaquim Mir

Continuen conreant aquell colorisme vehement que els és tan car.

J. Marquès Puig

Franca regressió. Lamentable decadència. ¡Què som lluny d'aquella Exposició de 1920 que feia concebre tantes esperances!

Jaume Mercadé

Dues obres riques d'aquella matèria tan característica d'aquest artista. Obres pintades amb «colomassa», com ens deia justament un jove pintor.

Josep Obiols

Obiols exposa dos dibuixos animats d'aquell sentit de la gràcia i de la ponderació en ell innat.

Iu Pascual

Els temes de sempre; totalment orfes, però, de les qualitats que abans els enriqueixien.

E. C. Ricart

El pintor de Vilanova exposa dues teles plenes d'aquella precisió lineal tan característica i que

d'atraure'ns amb llurs obres ben resoltes.

Ultra aquest Saló de Tardor Codorniu—Saló de Tardor completament «faux simili toc» —havem pogut contemplar aquests dies una altra exposició col·lectiva que compta amb totes les nostres simpaties; una exposició col·lectiva que podríem ben bé anomenar el vertader Saló de Tardor. Això ho devem a un home que, sota un aspecte de plàcida senilitat, amaga l'entusiasme incorruptible i l'embranchida insubornable de la joventut;

de tothom, presideixen l'actual panorama pictòric català.

Heus ací la nostra opinió sobre les teles actualment penjades a les parets de les Galeries Dalmau.

Carles Albesa

No coneixiem res d'aquest pintor. No gosem de pronunciar-nos categòricament en presència de tres úniques teles. Creiem, però, que Albesa està dotat d'un temperament formidable de pintor i que el dia que domini la seva fogositat innata i que contingui la seva vehemència peculiar, realitzarà sens dubte obres

molt reeixides. El «Bodegó» és la tela més forta de la seva aportació. Es tracta d'un tros de bona pintura que no faria mal paper al costat d'obres de gran vàlua. El «Paisatge», sàviament pastat, és ric de qualitats molt ben notades. Quant a la figura, d'una intensitat d'expressió ben elogiada, es ressent d'haver estat feta amb massa precipitació.

Rafael Benet

Ja feiem notar més amunt que les teles actuals d'aquest pintor revelen un gran avenç en la seva carrera. Si algú en dubtés en contemplar únicament les dues obres de Can

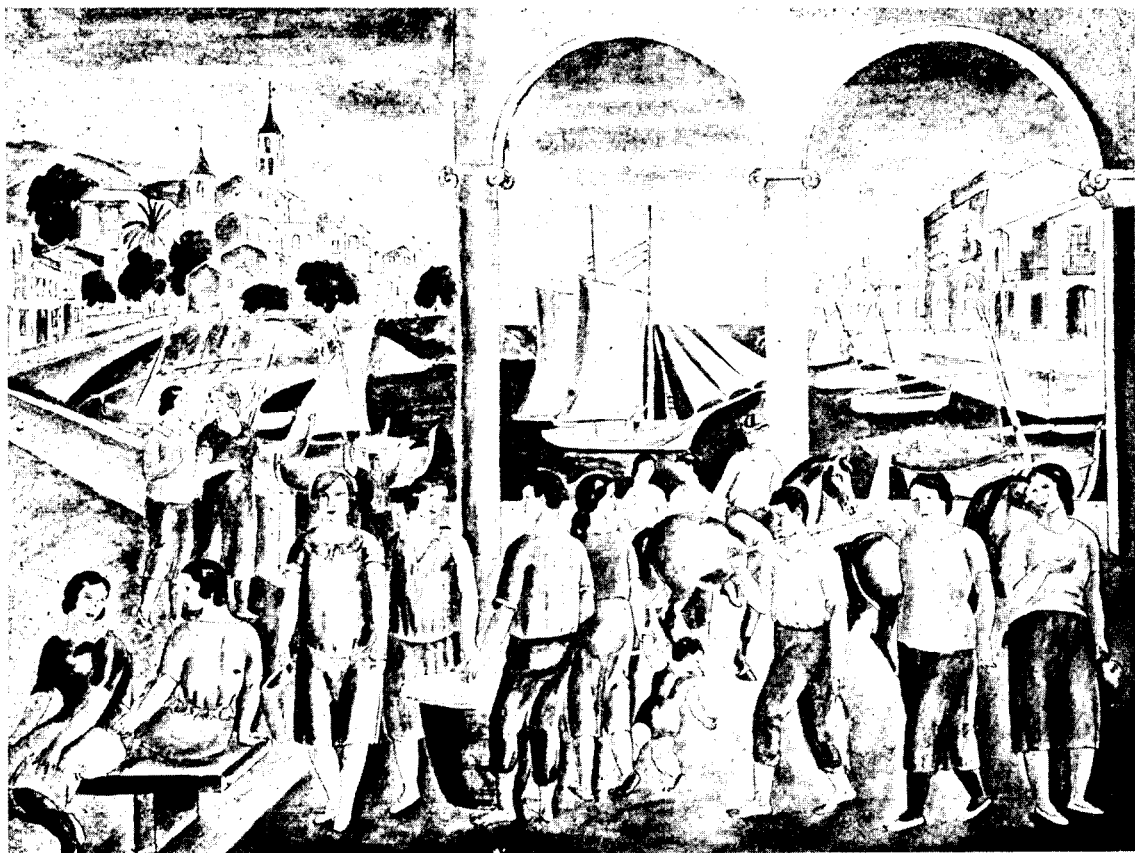
Parés, estem segurs que el dubte s'esvairia immediatament davant d'aquestes obres de Can Dalmau, a l'ensem abstractes i concretes, a l'ensem líriques i raonades, i que són, creiem, el més perfecte assoliment de l'objecte que es proposa aquest pintor.

Rafael Barradas

No havem pas d'amagar que les nostres preferències no s'han decantat mai vers aquest artista. Més que com a pintor, havem considerat sempre En Barradas com a il·lustrador. Actualment, però, exposa tres teles de les quals sobresurt un retrat de dona ben intens, que és del millor que havem vist d'aquest artista; un retrat de dona ric d'un fort caracterisme ben remarkable.

Emili Bosc-Roger

Ja havem dit més amunt tot el que haviem de dir d'aquest pintor. Remarquem, tan sols,

JAUME GUARDIA — MEDITERRÀNIA

deixen endevinar intencions de composició i de construcció ben reeixides.

Lluís Mercader

Subtilitats colorístiques finament notades.

Els senyors Cabanyes, Guardia, Galwey, Junyent, Mombrú, Olivé, Torres-Garcia, Vila Arrufat, Vayreda, Vila Puig, Vilàs i Vancells, han enviat varies teles perfectament inofensives que no afegeixen ni treuen res al prestigi que legítimament tenen guanyat.

Els senyors Castellanas, Cardunets, Estrany, Laporta, Moner, Martí, Masvila, Planes, Renart, Soler, Soler i Jorba, intervenen en aquest trist conjunt amb unes obres sovint manses, sovint discretes, sempre banals, que no fan altra cosa que intensificar la grisor aclaparadora d'aquesta vulgaríssima exposició.

Dels escultors, Dunyac i Gargallo són els únics que logren

un home que ha lluitat tostemps i s'ha sacrificat tothora en favor de l'art despullat de concessions i d'afalacs al gust prostituït que priva; un home, gràcies al qual, havem pogut conèixer a Barcelona les manifestacions més audacioses de la pintura contemporània internacional. Aquest home s'anomena Josep Dalmau i ara, gràcies a la seva iniciativa, ens ha estat permès de delectar-nos amb la contemplació d'una mostra d'avantguardisme català aparellada amb varies obres d'artistes estrangers de gran prestigi.

En aquest Saló, com per tot arreu, hi ha molt de bo, molt de mediocre i molt de dolent. Tot amb tot, però, per bé que una exposició de qualitat més aviat mitjana com aquesta passaria segurament desapercebuda fora d'ací, ací call acceptar-la sense reserves i recomanar-la efusivament pel que representa de protesta viril contra l'exsangüe normalitat, contra la castrada discreció, contra la impotent mansuetud que, amb el beneplàcit i l'aprobació

que amb els dibuïxos exposats afirma una vegada més la seva afinada sensibilitat i que el dibuix de dona és dels més reeixits que coneixem d'En Bosc-Roger.

Francesc Camps

Camps exposa tres teles situades plenament dins la tendència que, en gràcia a una major comprensió, hom anomena cubisme. La tela que ja li coneixiem per haver-la exposada darrerament al Camarín, no logra de satisfer-nos de manera absoluta: l'artista sembla preocupat per la plasma-ció d'un dinamisme que nosaltres reputem totalment anti-plàstic. Les dues altres obres exhibides compten amb la nostra aprovació més incondicionada. La «Noia al balcó», sobretot, perfectament equilibrada i reveladora d'una exacta ciència dels rapports de formes i de colors, és una tela molt ben resolta. Lamentem que l'hostilitat desapiadada amb què són acollides ací les manifestacions cubistes, privi aquest pintor de conrear més assíduament aquesta pura manera d'expressió per a la pràctica de la qual està tan ben dotat.

Magí A. Cassanyes

Cassanyes exposa uns dibuïxos purament instintivistes, d'una expressió tota en profunditat; uns dibuïxos torbadors i intensos, reveladors d'una forta sensibilitat.

Salvador Dalí

Ja havem dit més amunt tot el bé que pensem d'aquest artista. A les Galeries Dalmau, exposa tres teles on el seu cubisme d'abans, fred, raonat i implacablement metoditzat ha cedit el seu lloc a un cubisme més sensible on l'instint juga un rol tan o més important que la raó; el cubisme que conrea actualment Picasso, una bella mostra del qual ens oferia darrerament el malagueny a can Rosenberg.

Josep Dalmau

En front dels nostres joves sense inquietuds; en front dels nostres joves que creuen haver trobat la veritat i que exploten, mai lassos, llurs troballes bo i engendrant obres perfectament de «tout repos»; en front dels nostres joves prematurament senils, heus ací En Dalmau. Heus ací un home de 60 anys amb preocupacions de noi de 20, en un país on els nois de 20 anys fan obres d'home de 60. Heus ací un cas d'alta exemplaritat. Josep Dalmau — preocupat per les tendències més audacioses, abassegat per les preocupacions que animen els pintors més ar-dits de les joves generacions — presenta dos fruits saborosos de les seves inquietuds. En «El ge-

ro», el nostre pintor ha intentat de resoldre els problemes que els primers temps del cubisme plantejaren i s'ha preocupat de definir l'objecte, projectant-lo damunt la tela, no tal com el veiem, sinó tal com és en realitat. En l'altra tela, menys reeixida, Dalmau ha lograt un tot orgànic de gran plasticitat.

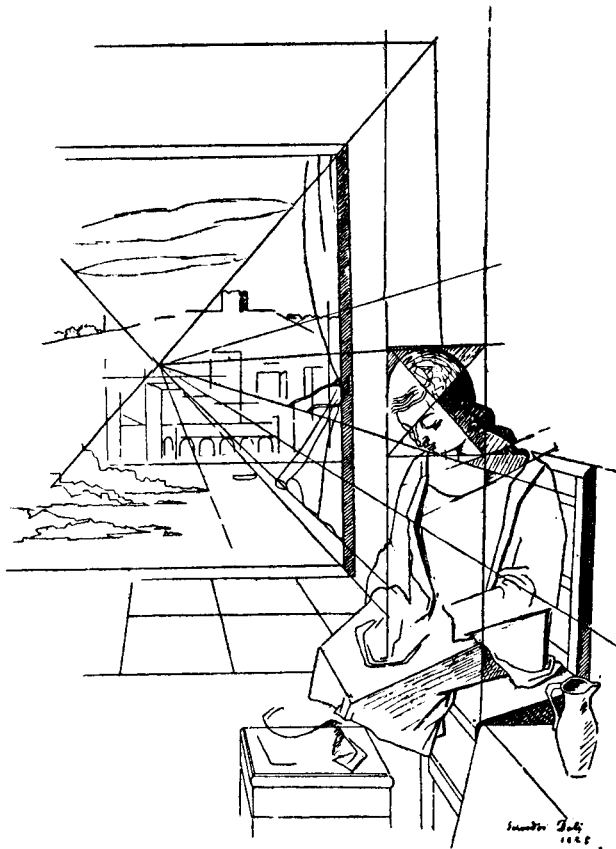
Jaume Guardia

Segurament que en les obres d'aquest pintor les imperfeccions tècniques són nombroses. Segurament que les seves obres no responen ben bé a la idea que

sense treva unes quantes troballes i uns quants trucs. Un altre pintor que es renova constantment. A cada exposició de Mompou, una sorpresa. A cada exposició de Mompou, un guany. Els bodegons actualment exposats són del millor que ha sortit dels pinzells d'aquest artista. En ambdós, finament argentats, logra saboroses qualitats i subtils fineses de matèria.

Enric C. Ricart

Ricart exposa dues obres: «La sopera» que pertany a l'època «fauve» d'aquest pintor i «Coses»,

SALVADOR DALÍ — ESQUEMA PREPARATORI DE LA PINTURA NOIA CUSINT

ens havem forjat de la pintura. No hi fa res. Jaume Guardia ens ha immobilitzat sempre els raonaments amb les seves obres delicioses amarades d'una ingènua savorositat i d'un inefable primitivisme.

Josep Gausachs

Gausachs es guanya les nostres simpaties amb dues teles d'un fauvisme intens i fort, fill d'un colorista fogós i apassionat.

Manuel Humbert

Aquell Humbert alat i agudíssim d'antany ha estat reemplaçat per un Humbert perfectament «terre à terre», feixuc, llord i aclaparadorament vulgar.

Josep Mompou

Un altre pintor que no es resigna a estancar-se ni a repetir

on domina una dependència mútua i una relació constant dels objectes, en vistes a un exacte equilibri del conjunt.

De Joaquim Sunyer preferim de bon tros la seva tela de can Parés.

Alfred Sisquella

Sisquella és dels pocs artistes d'ací que ha lograt d'emocionar-nos sempre profundíssimament. Sisquella té el do innat de la poesia i tot el que toca ho transforma en poesia. Recordem les seves primeres obres d'un primitivisme follament exacerbat. Recordem també el seu cubisme instintiu, asprement intens; aquells dibuïxos cubistes que són desconeguts ací de gairebé tothom. Recordem, encara, els seus retrats d'ulls vivíssims, uns ulls ben oberts que us contemplaven implacablement.

Totes aquestes obres, agudes, àcides, afilades i tallants, que us punxaven com un estilet i se us clavaven als nervis com un dard afiladíssim, eren sadollades d'una intensa poesia i d'un lirisme profundíssim, condicionats tothora per una sàvia arquitectura que els privava de desbordar-se.

Ara, sobtadament, de cop i volta, sense haver conegut etapes preparatòries, ens havem trobat davant la tela de Can Dalmau. Sobtats i desorientats, rebutjàrem instintivament aquesta obra aparentment ingrata, tan distant de tot el que coneixiem d'aquest pintor. La nostra primera impressió fou de desaprovació i així ho exterioritzàrem francament a l'interessat el dia de la inaugural. Després, però, ha passat el temps; havem contemplat amb calma aquesta obra, ens hi havem anat acostumant i, finalment, l'havem acceptada gairebé sense condicions. A propòsit d'aquesta tela podríem citar la frase de Montesquieu. «Les grans belles donen primer una sorpresa mediocre, la qual, però, es sosté, augmenta i ens mena després a l'admiració».

Havem sorprès alguns holandeses convençuts fent l'elogi de la tela de Sisquella que presentaven als profans com un nou adepte. ¡Que aquests senyors, però, no es facin gaires il·lusions! Entre l'holandisme essencialment anti-pictòric en voga i aquesta tela del pintor Sisquella mitjança un abim infranquejable.

L'holandisme dels nostres pintors és una pintura externa, una pintura únicament preocupada de notar les qualitats exteriors de les coses, una pintura tota en superfície. La pintura de Sisquella, per contra, és una pintura tota en profunditat.

Després de l'examen pacient d'aquesta obra havem descobert els fils invisibles que ho aguanten tot, la sèrie de traçats que ordenen inflexiblement les coses, la sòlida arquitectura interior que ha d'ésser l'armadura imprescindible de l'obra pintada i que manca a la majoria dels nostres pintors.

Aquesta obra és una obra essencialment plàstica i l'únic defecte que hi sabríem veure és la desaparició gairebé total del lirisme apassionat d'abans. Esperem, però, que Sisquella sabrà agermanar, tard o d'hora, aquesta ferrenya soliditat d'ara a la intensa poesia d'abans i esperem per aquella època, obres veritablement definitives.

AVIAT SORTIRÀ

GERTRUDI

PER

J. V. FOIX

•

EDICIONS: L'AMIC DE LES ARTS

DIARI 1918

PER
J. V. FOIX

He malferit en duel el teu amant. Però perquè duus el vestit carmesí te'n rius. I perquè, amb la teva perfídia has substituït l'amant pel tramoïsta. Jo puniria la teva malifeta si el perruquer no hagués estat el teu còmplice en desfigurar-me grotescament la faç. Un altre bell matí, però, em venjaré. El sostre ni serà, com ara, tan i tan baix ni hi haurà pintats, com ara, tants d'ocells morts.

Aixequen bé alts els murs del meu carrer. Tan alts que, en ésser nit no hi entri ni la remor de les fontanes ni el xiscle agònic de les locomotrius. Feu que el meu carrer tingui tot just l'amplada de la meua passa. No feu obertures als murs i arrieu del cim de les torratxes tantes de banderes i de gallardets. Doneu-me només el goig que, a trenc d'alba, del pas de l'ombra de la meua amada a mitja nit en resti el testimoni d'una flor vermella marcint-se en la penombra, o d'una sabata esberlada flotant damunt un toll.

En percebre de lluny mon rival que m'esperava, immòbil, a la platja, he dubtat si era ell o el meu cavall o Gertrudí. En acostar-m'hi m'he adonat que era un fal·lus de pedra, gegantí, erigit en edats preterites. Cobria amb la seva ombra mitja mar i duia gravat al sòcol una llegenda indesxifrable. M'he acotat per a copiar-la, però al meu davant, badat en ple sorral ardent, hi havia únicament el meu paraigua. Damunt la mar, sense ombra de vaixell ni de núvol, suraven els guants enormes que calça el monstre misteriós que et persegueix cap al tard sota els plàtans de la Ribera.

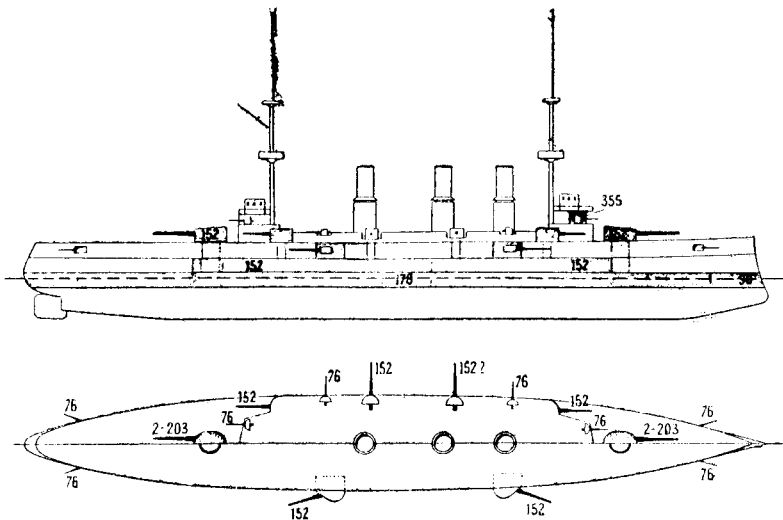
Diuen que estàs gelosa de la gropa de la noia de la lletera. Però he estat a casa seva i he vist la consola amb el mirall on se pentina. A les pregonesses del mirall dues amples cortines vermelloses cobricelaven l'entrada a un passadís al fons del qual hi havia un quadro. Una vella litografia hi representava les tortures a què el diable sotmet les noies que, en tornant de sarau, a mitja nit, es contempen al mirall. M'ha afeccionat tant que he tardat a adonar-me que el marc del mirall i el marc de l'entrada al passadís no eren sinó el bastiment de l'entrada a l'estable on senyoreja la gropa del meu cavall.

NOVES
DEL MÓNLA MARINA DE GUERRA
JAPONESA

A mitjan Octubre visità Barcelona la divisió naval japonesa comandada pel vice-almirall Yamamoto i composta dels creuers *Yakumo* i *Idzuna*. Sortida de l'arsenal de Yokosuka el mes de Maig darrer vingué al nostre litoral amb motiu d'un creuer a la Mediterrània, després d'haver-se detingut quinze dies a Toulon i a Marsella. Aquest darrer port l'abandonà el 21 Octubre.

Es sabut que els acords de Washington (Febrer 1922) limitaven el tonatge global en navilis de línia de les altes parts contractants: 315.000 tones per al Japó amb el compromís de no construir cap navili de línia superior a 35.000 tones i de no armar aquests navilis de cap peça superior al calibre de 406 mil·límetres. El tonatge global dels navilis porta-aeronaus fou limitat per al Japó a 81.000 tones. Així, doncs, el Japó només pogué conservar els següents navilis:

Mutsu	33.800 t.
Nagato . . .	33.800 »
Hiuga	31.260 »
Ise	31.260 »
Yamashiro .	30.600 »

El creuer cuirassat Yakumo

Fuso	30.600 »
Kirishima . .	27.500 »
Haruna . . .	27.500 »
Hiyei	27.500 »
Kongo	27.500 »
Tonatge total:	301.320 »

Tot i aquesta limitació el Japó no cessa d'augmentar el

nombre de les seves unitats mitjanes, segons el programa que té en curs. A darreries del 1928, el Japó podrà disposar, ultra dels seus cuirassats, d'una flota de vint-i-cinc creuers, vuitanta contra-torpillers i cinquanta-cinc o seixanta submarins, que constituïran una força temible de gran valor ofensiu, la característica de la qual és el desenrotllament del radi d'acció dels bastiments, que ha estat calculat al màxim.

El vice-almirall Yamamoto

Els dos creuers cuirassats que han visitat les nostres costes pertanyen a la famosa divisió Kamimura que tant se distingí durant la guerra russo-japonesa i que integren els navilis *Asama*, *Tokawa* (1898), *Iwate*, *Izumo* (1900), *Asuma* i *Yakumo*. Les característiques d'aquest darrer són:

Llargada 132 m.; amplada 19 m. 50; tirant d'aigua 7 m. 50; desplaçament 9.700 t.; dues màquines de 17.000 cavalls i 22 n.; comport 4.500 milles a 12 n.; carbó 1.200 t. Oficials i equipatge: 650 homes.

El 8 d'aquest mes fou botat a Toquio un submarí nou: *Kobe*; desplaça 2.200 tones i pot aconseguir una velocitat de 25 nusos. Porta dos canons de 12 cm. i un canó anti-aeri.

LA CONSPIRACIÓ
DE PERPINYÀ

Com que *La Veu de Catalunya* i *La Publicitat* ja han informat, prèvia censura, els lectors catalans d'aquest esdeveniment, en

principal Perpinyà, el pla de la qual, polític o bursàtil, havia estat desfet. El cap del Directori, declarà el mateix dia que la conspiració, descoberta per la Direcció de seguretat francesa, era un conat d'organització revolucionària integrada per elements àcrates espanyols i italians i algun de francès, amb armes i bombes de mà que es proposava de passar la frontera i que estaven en relació, amb elements residents a la península.

El 5 Novembre es comença de rebre nova informació aclaratòria segons la qual la conspiració esmentada era de caràcter separatista català. Un grup de quatre-cents conjurats, sota el cabdillatge de l'antic coronel Francesc Macià, pertanyents tots a l'organització Estat Català, amb oficines de recrutament a París, havia estat descobert quan per petites esquadres perfectament equipades intentava reunir-se en un indret previament assenyalat del Pirineu per donar un cop de força militar. L'ur intentió, segons les informacions que ha vingut donant la premsa diària, era d'apoderar-se d'una vila o ciutat important de la Cerdanya o de l'Empordà per proclamar-hi la independència de Catalunya i establir-hi un govern republicà, provisional.

Advertida, segons sembla per alguna delació que hom atribueix a l'aferista italià Garibaldi, cavaller d'indústria, la policia francesa, en la forma que ja saben els nostres lectors per les informacions de la premsa, detingué els catalans conjurats, entre els quals llur cap Francesc Macià i el poeta Ventura Gassol, restant a Perpinyà a disposició del Govern francès, en qualitat de retinguts.

Les investigacions de la policia francesa han donat lloc a la descoberta de diversos dipòsits importants d'armes i de municions que els catalans conjurats havien escampat per les comarques pirenenques.

Actualment els conjurats catalans han estat confinats a Bèlgica.

PER CUBA DEVASTADA

Pels diaris que ens acaben d'arribar d'Havana hem conegut en detall la magnitud de la catàstrofe que devastà bells indrets de la illa americana que tants de lligams històrics i sentimentals l'uneixen a Sitges particularment i, en general, a Catalunya. En aquests moments dolorosos va sense dir que la nostra gaseta expressa als nacionals de Cuba el seu sentiment profund i s'adhereix a tots els actes que s'organitzin en el nostre país per alleujar les misèries produïdes pel tràgic huracà.

J. SOLER, IMPRESSOR: VILANOVA

GALERIES DALMAU

PASSEIG DE GRÀCIA, 62

TELÈFON 1172 G.

BARCELONA

BELLES ARTS EXPOSICIONS

SECCIONS DE :

MATERIAL PER A ARTISTES

MARCS

MOTLLURES

OBJECTES D'ART

LLIBRERIA

A N T I G U I T A T S

PER NADAL

VI MOSCATELL SELECTÍSSIM

“VÍDUA DE ROBERT”

EL PREFERIT EN ELS MERCATS AMERICANS

=====

MOSTRES SOBRE DEMANDA

=====

DE VENDA ACÍ EN TOTS ELS COLMADOS

=====

CASA FUNDADA L'ANY 1870

S I T G E S